

Asia: VN/3049/2021

Lausuntopyyntö opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä

Lausunnonantajan lausunto opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä

1) Opettajarekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin tuottamiin hyötyihin ja rekisterin käyttötarkoituksiin. Onko rekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset kuvattu selvitysraportissa onnistuneesti ja eri tahojen tarpeet ja näkökulmat huomioiden? (Ks. raportin luku 6, osin myös luku 7).

Satakunnan ammattikorkeakoulun näkemyksen mukaan perusasteen koulutuksen laadun varmistaminen ja resurssien riittävyyden varmistaminen valtakunnan eri puolilla vaikuttaa hyödylliseltä tarkoitukselta. Koko oppivelvollisuusaikaa ajatellen myös lukiokoulutus on kelpoisuusvaatimuksiltaan riittävän yhdenmukainen, jotta sen ottaminen mukaan vaiheeseen yksi on perusteltua. Muilta osin rekisterin hyötyjä on pidettävä kyseenalaisina, koska mukaan kuvaan tulevat koulutusorganisaatioiden toimintamallien erot sekä kytkennät työelämään ja tutkimukseen eikä täydennyskoulutukseen ole samalla tavoin yhteismitallista kuin perusopetuksen toiminnan voi ajatella olevan.

Siten uudistuksen toteuttaminen vain vaiheen yksi osalta on mielestämme perusteltu toteutusrajaus. Työnhakuseikat eivät mielestämme myöskään kuulu luontevasti tällaiseen opettajarekisteriin. Opintojen osoittamiseen on KOSKI-palvelu.

2) Opettajarekisteriin liittyvät haasteet: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisteriin liittyviin haasteisiin. Onko opettajarekisteriin ja sen perustamiseen liittyvä haasteet huomioitu selvityksessä onnistuneesti? (Ks. osin luvut 6, 8 ja 9)

Mitä kauemmaksi loitotaan perusopetuksen kelpoisuustilanteen varmistamisesta, sitä haastavammaksi tulee opettajarekisterin hyöty. Herää myös kysymys, voitaisiinko tutkimukselliset tarpeet hoitaa laventamalla Tilastokeskuksen henkilötasoisien datan käyttämistä tutkimuslupaperusteisesti. Tutkimuksen kannalta summatut aineistot ovat joihinkin

tutkimustarkoituksiin suorastaan hyödyttömiä ja voivat johtaa tosiasiasa virheellisiin johtopäätöksiin.

3) Opettajarekisterin kohderyhmät ja vaiheittainen eteneminen: Pyydämme kommentteja raportissa esitettyihin opettajarekisterin kohderyhmiin ja vaiheittaiseen etenemiseen. Jos opettajarekisteri perustetaan, mitkä kohderyhmät opettajarekisterin tulisi kattaa, mitä koulutusasteita sen tulisi koskea? Miksi? Onko selvityksessä esitetty opettajarekisterin perustamisen vaiheistaminen tarkoituksenmukaista? (Ks. luku 7)

Vaiheittainen eteneminen kannattaa mielestämme toteuttaa siten, että vain ykkösvaihe toteutetaan.

4) Opettajarekisterin sisällöt: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin sisältöihin. Mitä tietoja rekisterin tulisi kattaa? (Ks. luku 7.3)

Korkeakouluilla on KOTA-henkilöstötiedonkeruu, minkä pohjalta arvioimme, että tietosisällön ei olisi tarkoituksenmukaista olla sen laajempi muillakaan asteilla.

5) Opettajarekisteriin liittyvät tiedonsaantioikeudet ja tietosuojakysymykset: Pyydämme kommentteja opettajarekisteriin liittyviin tiedonsaantioikeuksiin ja tietosuojakysymyksiin. Pitäisikö opettajarekisterin tietojen saatavuus organisoida jotenkin toisin kuin mitä selvityksessä esitetään? (Ks. erityisesti luku 9.5; osin myös muut luvun 9 alaluvut)

Tämä näkökulma on syytä tarkastella vasten vaiheen yksi rekisteriä ja siihen rajoittuen (perusasteen kelpoisuuskysymykset). Työnhakunäkökulman voisi rajata kokonaan pois.

6) Opettajarekisterin kustannukset: Pyydämme kommentteja rekisterin perustamiseen ja ylläpitoon liittyviin kustannuksiin. Onko opettajarekisterin kustannukset kuvattu selvityksessä onnistuneesti? Millaisia selvityksen ulkopuolelle jääneitä kustannuksia opettajarekisterin perustamisesta ja ylläpidosta voi aiheutua? (Ks. pääasiassa luku 8.1)

Kustannusarvio tulisi hahmottaa pelkästään vaiheelle yksi ilman työnhakuun liittyviä toiminnallisuuksia. Arvioimme, että kuntatyönantajalle rekisterin pitämisestä aiheutuu suhteettomat kustannukset oletettuun hyötyyn nähden.

7) Vaihtoehdot rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle: Pyydämme kommentteja vaihtoehtoista rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle. Onko esityksessä huomioitu riittävän kattavasti muut vaihtoehtoiset tavat tiedonkeruulle? Olisiko selvityksessä esitetylle opettajarekisterille toimivaa vaihtoehtoa, joka tuottaisi tarvittavaa tietoa opettajista? Miten nykyistä kolmen vuoden välein toteutettavaa opettajatiedonkeruuta tulisi kehittää nykyisiä ja tulevia tietotarpeita vastaavaksi? (Ks. pääasiassa luku 8.3, myös 3.4)

Korkeakoulujen osalta on käytössä vuosittainen KOTA-tiedonkeruu henkilöstötiedoista. Voisiko siitä ottaa mallia?

8) Muut mahdolliset huomiot opettajarekisteriselvitykseen liittyen

Opettajarekisteri on mielekästä rajata vain perusopetusta ja lukiokoulutusta koskevaksi sekä keskittyä pelkästään kelpoisuustarkasteluun niissäkin.

9) Kannatatteko selvityksessä kuvatun opettajarekisterin perustamista?

Kyllä, alla kuvatuilla muutoksilla [Opettajarekisteri kannattaa näkemyksemme mukaan toteuttaa enintään oppivelvollisuuskoulutuksen kattavaksi, missä kelpoisuusvaatimukset ovat lähtökohtaisesti valtakunnallisesti yhtenäiset, siten siis ammatillisen koulutuksen pois rajaten, ja keskittyä kelpoisuustietojen peilaamiseen kelpoisuusvaatimuksia vasten perusopetuksessa erityisesti. Työnhakuun liittyvät toiminnallisuudet voisi suosiolla jättää pois, TEM:in järjestelmät palvelevat työnhakutarpeita ja toisaalta KOSKI-tietojen avulla työnhakijat voivat osoittaa muodollisen kelpoisuutensa perustan. Odotukset täydennyskoulutusta koskevien tietojen annista valtakunnallisesti ovat nähdäksemme selvästi ylimitoitettuja, koska täydennyskoulutustoimet ovat vahvassa suhteessa paikalliseen kehittämisenäkemykseen ja johtamiseen ja siten ovat todennäköisesti vain rajallisesti yhteismitallisia valtakunnallisia, emmekä pidä tältä osin niiden sisällyttämistä opettajarekisteriin tarpeellisena. KOSKI-palvelun laajentaminen täydennyskoulutustiedoilla on tarkoituksenmukaisempi etenemisreitti tältä osin. Esimerkiksi ammatilliseen opettajuuteen liittyvä osaaminen, jota ammatillinen opettajakoulutus tuottaa, on eri tavoin hyödyllistä monenlaisissa työtehtävissä, ei vain suoranaississa opettajatehtävissä. Siten opettajarekisteristä ei voisi kuitenkaan päätellä tulevien koulutusvolyymien mitoitusta, kun suhdannevaihteluinkin pistävät yksilöt miettimään miten osaamistaan laajentaa eri tilanteissa ja eri taustoistaan lähtien. Niin korkeakoulutuksen kuin ammatillisen koulutuksen osalta kiinteät yhteydet sekä työelämään että tutkimukseen ovat välineitä uudistaa osaamista, ei vain ”perinteinen” täydennyskoulutus. Myös opettajuuskin on sangen monimuotoinen ilmiö näiden osalta. Myös yksittäisten henkilöiden työtehtävät voivat vaihdella paljonkin lyhyelläkin tähtämellä samankin organisaation sisällä. Tämän dynamiikan ”vangitseminen” rekisteriaineistoksi ei vaikuta tarkoituksenmukaiselta ajatukselta.]

Mattila Timo
Satakunnan ammattikorkeakoulu

Rahiala Esa
Satakunnan ammattikorkeakoulu - Opetuksen vararehtori Timo Mattila